

Webdebatserie afgerond met oproep aan de politiek

15 maart 2021 – Het slotdebat van de door de Beweging van Barmhartigheid georganiseerde webdebatten over ‘de wereld ná corona’ eindigt in een dringende boodschap aan de Tweede Kamerleden die deze week verkozen zullen worden.

door Cees Brinkhuizen
Illustratie: Len Munnik

Maar vóór er besloten werd tot een oproep aan de nieuwe Tweede Kamer, maakten de deelnemers eerst zelf de balans op van de debatserie. Sprekers in de serie waren Paul Verhaeghe, Jan Terlouw, Matthijs Schouten, Roek Lips en Hilde Kieboom.

De serie liep vanaf 1 november 2020 (met elke eerste zondagmiddag van de maand een nieuwe aflevering), werd door honderden deelnemers bijgewoond en ontving van hen tientallen positieve reacties. Van elke aflevering is een uitvoerig verslag beschikbaar en een podcast.

De serie ging over de grote mondiale problemen die dringend aangepakt moeten worden: de klimaatverandering, de dolgedraaide economie, de groeiende ongelijkheid, de enorme vluchtelingenstromen die gaan komen.

Het slotdebat was op 14 maart en was er een zonder speciaal uitgenodigde sprekers. Het was een debat waarmee de deelnemers onderling de balans wilden opmaken.

Het slotdebat begon met een terugblik.

De problemen zijn zeer urgent

Wat zeiden de sprekers in de eerdere afleveringen over de urgentie van de problemen?

Paul Verhaeghe: “We elimineren onszelf. We stevenen af op een ecologische catastrofe die we niet zullen overleven.”

Jan Terlouw: “We hebben nog tien, vijftien jaar om de problemen aan te pakken.”

Matthijs Schouten: “De vooruitzichten zijn bedreigend. We hebben nu al crisis op crisis: biodiversiteit, milieu, klimaat, economie en nu ook nog een pandemie.”

Roek Lips: “De tijd is echt aan het opraken.”

Hilde Kieboom: “We onderschatten de problemen nog steeds. We proberen de boel draaiend te houden, maar er is geen visie, geen visioen.”

De oorzaken

De vijf sprekers waren er in ieder geval allemaal van overtuigd dat de pandemie en bijvoorbeeld de klimaatcrisis dezelfde oorzaak hebben: onze manier van produceren, distribueren en consumeren.

Paul Verhaeghe: “De hoofdoorzaak is het door en door verrotte economisch systeem.”

Jan Terlouw: “We zijn de natuur aan het uitbuiten.”

Matthijs Schouten: “Alle crises hebben dezelfde wortel: onze omgang met de natuur.”

Roek Lips: “We ontkennen in feite de problemen en daardoor stevenen we op een catastrofe af.”

Hilde Kieboom: “Het is de verafgoding van de markteconomie.”

Discussie

De discussie over wat er gedaan zou moeten worden, werd ingeleid met een debat over vier stellingen, gepresenteerd door vier ‘gangmakers’ uit de deelnemers.

Stelling 1: Minder welvaart voor een betere samenleving

“We moeten onszelf niet voor de gek houden: we zullen moeten inleveren. Minder welvaart en minder individuele vrijheid in ruil voor een betere samenleving.”

Die stelling werd gepresenteerd door Kees van de Ven:

“Ik denk dat dat inleveren reuze meevalt. Als je ziet wat we allemaal verspillen... Ik denk dat we daar anders mee om moeten gaan; bewust keuzes maken, bewust afwegen wat goed en wat minder goed is. De verduurzaming zal zeker geld kosten, maar de verspilling kost nog meer.”

De veronderstelling dat we ook individuele vrijheid zullen moeten inleveren, riep bij sommigen weerstand op. Lilianne: “Minder welvaart is tot daaraantoe, maar in een betere samenleving moet een heel grote individuele vrijheid blijven bestaan.”

Kees van de Ven

Stelling 2: De politiek pakt de problemen niet aan

“Veel woorden, te weinig daden. De politiek pakt de problemen niet aan. We moeten ze met ‘burgerdemocratie’ onder druk zetten.”

Die stelling werd gepresenteerd door Marije van Hoeckel:

“In de aanloop naar de verkiezingen horen we de hele dag allerlei prachtige praatjes van politici, maar het blijft bij woorden. Ook weten we ondertussen dat de macht lang niet meer alleen bij de politiek ligt, maar veel meer bij het grote geld, bij het bedrijfsleven. Verder denk ik dat de politiek de belangen van de mensen niet meer duidelijk in beeld heeft. Ze lopen achter bij wat er bij de mensen leeft. En ik ben ervan overtuigd dat er eerst nog veel meer feitelijke objectieve eerlijke informatie moet komen voor ons allemaal en pas dán kan er een bepaalde representatieve groep mensen, op basis van die informatie, mee gaan beslissen en mee gaan denken. Ja, dat noemen we ‘burgerdemocratie’. In Ierland en Frankrijk zijn er al prachtige experimenten mee geweest.

Ik denk dat de politiek veel te veel inlevert, met name aan het grote geld, maar daarnaast ook het feit dat ze steeds water bij de wijn moeten doen om coalities te kunnen maken. Maar de duidelijke informatie waar het nou precies over gaat en de gevaren die er voor ons op de loer liggen, hoe snel dat dat naderbij komt, dat is informatie die heel veel mensen niet hebben.”

Geeske Hovingh: “Die burgerdemocratie heeft ook wel iets charmants, maar er is ook een andere kant: iedereen wil zijn stem gehoord hebben en daardoor zitten we nu bijvoorbeeld met zoveel politieke partijen. Dat is echt bizar en dan zouden we weer een nieuw systeem moeten bedenken? Zou het niet veel beter zijn als er meer vertrouwen komt in de politiek, maar ook dat de politiek zich meer richt op de samenleving? Een mooi voorbeeld is dat Mark Rutte in gesprek ging met een slachtoffer van de toeslagen-affaire en ineens dacht: er is eigenlijk iets heel erg misgegaan. Ligt de oplossing niet meer dáár?”

Marije van Hoeckel: “Burgerdemocratie zou een mooie tussenstap kunnen zijn om het vertrouwen in de politiek weer terug te krijgen.”

Marije van Hoeckel

Stelling 3: Jongeren meer inschakelen

“We moeten de jongeren veel meer inschakelen; het gaat om hun wereld straks.”

Die stelling werd gepresenteerd door Harm van Ballegooy:

“We praten meestal óver de doelgroepen en zelden mét. Ik hoorde een mooi verhaal over een grootvader die zijn kleinzoon van 18 voor zijn verjaardag zijn eigen stembiljet cadeau deed: ‘Ik heb niet zolang meer op deze aarde, het is jouw toekomst, denk er goed over na en doe er wat goeds mee.’ En dat vond ik een gewéldig gebaar om te zien dat hij daarmee zijn kleinzoon dwingt om een positie in te nemen in het politieke speelveld en daarmee ook meteen een heel gul gebaar laat zien.

En burgerparticipatie is natuurlijk allang aan de gang. We stemmen namelijk elke dag met onze portemonnee. Daarom zou elke basisschool het vak ‘keuzes maken’ op het rooster moeten hebben.

Dus ik ben er vóór om veel meer kinderen mee te laten denken over oplossingen.”

Harm van Ballegooy

Stelling 4: Barmhartigheid als sleutel

“Een betere samenleving is een menselijker samenleving. Die bereik je alleen door voor de zwakkeren op te komen. Zo wordt barmhartigheid ook een belangrijke sleutel voor de nieuwe wereld. Maar dan moeten we onszelf nog veel aanleren.”

Deze stelling werd gepresenteerd door Geeske Hovingh:

“Hoe kun je het niet eens zijn met deze stelling? De stand van onze beschaving kun je aflezen aan hoe met de zwaksten in de samenleving wordt omgegaan. Maar ik wil de stelling ook een beetje problematiseren, kijkend naar hoe het nu in de corona-crisis gaat.

In de eerste lockdown was er eerst nog een soort fris gevoel was van ‘hé, de lucht is schoon, we gaan het anders doen’. Inmiddels zie je dat er een vermoeidheid optreedt bij iedereen. De barmhartigheid richting de zwakkeren heeft er ook toe geleid dat er nieuwe zwakkeren zijn ontstaan, zoals de failliete cafébazen en depressieve jongeren. Dus er wordt nogal een prijs voor betaald.

En over wat we onszelf nog moeten aanleren: ik zou wel eens willen pleiten voor een klimatologische heilstaat, want wie kan er nou tegen zijn om de wereld duurzamer te maken? Daar kun je toch geen geheime

Geeske Hovingh

agenda bij hebben? En we het zijn het toch met elkaar met zijn allen eens – en zelfs rechtse partijen moeten het er mee eens zijn – dat we er iets aan moeten doen, want die willen de vluchtelingenstroom deze kan niet op hebben? Kunnen we dat niet gewoon met zijn allen afspreken? Dat dat de belangrijkste prioriteit is?”

Boodschap aan de nieuwe Tweede Kamer

De discussie eindigde met een pleidooi voor een boodschap aan de nieuwe Tweede Kamer, een dubbele boodschap.

Pleidooi voor ‘burgerdemocratie’

De eerste boodschap wordt een vurig pleidooi voor ‘burgerdemocratie’. De deelnemers aan de webdebatten vinden dat ‘de politiek’ veel te weinig werk maakt van de grote mondiale crises: “Het huis staat in brand en wij vergaderen over de mooiste manier van blussen. Woorden, maar veel te weinig daden.”

Of in de woorden van een van de sprekers, Jan Terlouw: “De politiek is niet flink genoeg.”

Een van de deelnemers: “Daarom moeten we, los van de politieke partijen, een representatieve steekproef van burgers hun oordeel vragen en ze daarvoor grondig en onpartijdig laten voorlichten. Experimenten met zulke burgerdemocratie hebben al uitgewezen dat dat veel betere besluiten oplevert. Bovendien dicht het de kloof tussen politiek en burgerij. Een voorwaarde is natuurlijk wel dat de ‘grote’ democratie de besluiten zeer serieus neemt.”

De Beweging van Barmhartigheid biedt aan mee te helpen met het organiseren van zo’n beraadslagende burgerdemocratie.

Waarom de Beweging van Barmhartigheid?

In de serie webdebatten over de grote crises kwam keer op keer naar voren dat ‘de nieuwe wereld’ er een zal moeten zijn die een einde maakt aan de hebzucht, de groeiende ongelijkheid en de uitbuiting van de natuur en dat we ons weer zullen moeten gaan richten op het ‘omzien naar elkaar en naar de generaties na ons’. En dat is precies ook de missie van de Beweging van Barmhartigheid.

Aanbod: 'bijles' barmhartigheid

In het verlengde van het eerste aanbod, doet de Beweging van Barmhartigheid nóg een aanbod: 'bijles barmhartigheid voor politici'. Het is geen plagerijtje, maar een serieus voorstel. De politiek heeft de afgelopen jaren afschuwelijke ongelukken veroorzaakt die terecht het stempel 'onbarmhartig' kregen (denk bijvoorbeeld aan de afwikkeling van de schade die de gaswinning in Groningen berokkend heeft en aan de toeslagenaffaire rond de kinderopvang). Hoe kun je dat voorkomen? Hoe moet je dat herstellen? Wat moet je met al die dilemma's waarbij je wel of niet barmhartig kunt zijn (bijvoorbeeld rond de vluchtelingen)? Waarom is een samenleving waarin we omzien naar elkaar een veel betere samenleving en hoe bereik je dat? Waarom zie je barmhartigheid als toetssteen terug in alle godsdiensten én in de niet-religieuze levensbeschouwingen?

De Beweging van Barmhartigheid biedt de (op)nieuwgekozen Kamerleden daarover 'bijles' aan, in de vorm die ze zelf mogen kiezen; openbare colleges of besloten bijeenkomsten voor de eigen fractie. De Beweging zorgt voor deskundige sprekers van naam. Van de 'bijles' zal ook een boek gemaakt worden ('Barmhartigheid kun je leren').

De brief voor de Tweede Kamer gaat in concept nu nog rond onder de deelnemers aan de webdebatten. Meteen na het bekend worden van de verkiezingsuitslag wordt de definitieve brief naar alle fractieleiders verzonden.

Over het nut van zo'n brief

Johan Willemse, voorzitter van de Beweging van Barmhartigheid, denkt te moeten vrezen dat de brief terzijde wordt gelegd en niets zal uithalen.

"Eerlijk gezegd wel, ja. We richten ons tot de politici en die denken op dit moment van de verkiezingstijd dat zij een deel van de oplossing zijn, terwijl ik vind dat ze eigenlijk een deel van het probleem zijn. En zolang dat besef er niet is, zullen ze niet veel verder vooruitkijken dan vier jaar. Maar dat neemt niet weg dat we die brief toch moeten schrijven. Al is het alleen maar om in ieder geval kenbaar te maken dat er een groep mensen is die vindt dat het een belangrijk thema is. En het is ook interessant is om te kijken of we een reactie krijgen. En als we die reactie niet krijgen dan zegt dat ook veel."

Johan Willemse

Terugblikkend op de debatserie zegt hij, dat hij zich vooral aangesproken voelde door Roek Lips en Hilde Kieboom. “Dat was omdat ik een grote consistentie zag tussen wat zij vertelden en hoe ze leven in het staan. Bij Roek Lips vond ik mooi dat hij nieuw leiderschap ook verbond aan het niet weten en het nog heel veel moeten leren en bij anderen te rade gaan. En dat is denk ik wel heel belangrijk in deze tijd. Eigenlijk, en dat blijkt ook wel weer in het debat, heeft iedereen wel een richting waarin we menen dat problemen in de samenleving opgelost moeten worden, maar er is niemand die kan zeggen ‘ik weet het’. Je hebt elkaar heel erg nodig en de verbinding ontstaat door juist bij je eigen opvattingen ook vragen te stellen en door uitnodigend naar anderen te zijn. En bij Hilde Kieboom was nog duidelijker dat zij leeft zoals zij zegt dat we zouden moeten leven. Dat is natuurlijk indrukwekkend.”

[Beluister de podcast Barm #6 met het complete slotdebat](#)

De serie webdebatten

Eerdere webdebatten over ‘de wereld ná corona’

1 november 2020	Paul Verhaeghe	<u>verslag</u>	<u>podcast</u>
6 december 2020	Jan Terlouw	<u>verslag</u>	<u>podcast</u>
3 januari 2021	Matthijs Schouten	<u>verslag</u>	<u>podcast</u>
7 februari 2021	Hilde Kieboom	<u>verslag</u>	<u>podcast</u>
7 maart 2021	Hilde Kieboom	<u>verslag</u>	<u>podcast</u>
14 maart 2021	Slotdebat	<u>verslag</u>	<u>podcast</u>

Samenvatting

Samenvatting van alle sprekers bij 'De wereld ná corona'

Ten behoeve van het slotdebat is er een zeer beknopte samenvatting gemaakt van de belangrijkste opmerkingen van de vijf sprekers:

PV	Paul Verhaeghe
JT	Jan Terlouw
MS	Matthijs Schouten
RL	Roek Lips
HK	Hilde Kieboom

Hoe erg is het?

- We stevenen af op een ecologische catastrofe die we niet zullen overleven (PV)
- We elimineren onszelf (PV)

Oorzaken?

- Hoofdoorzaak: verrotte economisch systeem (PV)
- Onze manier van produceren, distribueren en consumeren (PV)
- We handelen of we de baas zijn van de natuur (JT) (MS)
- Alle crises hebben dezelfde wortel: onze omgang met de natuur. Gaat dus veel verder dan onze CO₂-uitstoot (MS)
- Individuele vrijheid is verworden tot 'iedereen doet z'n eigen zin' (PV)
- Democratie werkt niet; kortetermijnbelang overheerst (JT)
- Vrijemarkteconomie is omgeslagen in een bedreiging (PV)
- Vrijemarkteconomie schiet tekort (HK)

Gevolgen?

- Dreigt: opwarming met 4 graden (PV)
- Zelfvernietiging (PV)

Hoeveel tijd hebben we nog?

- Tien, hooguit twintig jaar (PV)
- Tien, vijftien jaar (JT)

Onwetendheid

- Veel mensen weten nog steeds niet hoe groot en dringend de problemen zijn (JT)
- Maar gelukkig is de helft van de bevolking zich al wel bewust van de omvang van de problemen (JT)
- We weten alles al lang. Fascinerend waarom we er niets mee doen (RL)

- De volle omvang van de problemen is ook nauwelijks te bevatten (RL)
- Mensen schieten daardoor in de ontkenning (RL)

Wat te doen?

- Kapitalisme overboord (PV)
- Economie moet helemaal anders (circulair) (JT)
- Burgerdemocratie (PV)
- Collectieve heropvoeding nodig (van onszelf en onze kinderen); we moeten weer weten te delen (PV)
- Heropvoeding: welvaart anders definiëren (welzijn) (MS)
- Hebzucht bestrijden (MS)

Hoe?

- Van de regeringen hoef je het niet te verwachten (dansen naar de pijpen van de markten) (PV)
- Politiek niet flink genoeg (JT)
- Politiek loopt flink achter bij wat in de bevolking leeft (MS)
- De macht ligt niet meer bij de politiek, maar bij het geld. Met steun van de bevolking moet de politiek de macht terugnemen. (JT)
- Niet blindstaren op de politiek; het kan ook via een beweging (HK)
- Maar niet los van de politiek (HK)
- Probleem is dat de politiek geen visie/visioen heeft (HK)
- Wetenschappers zouden de barricaden op moeten gaan (JT)
- Nog veel meer energie steken in informeren (JT)
- Internationaler denken (JT)
- Europese Unie hervormen (meerderheid van stemmen, geen unanimititeit) (JT)
- Burgerdemocratie (PV)
- Meer tijd nemen voor ruist en reflectie; niet overhaast handelen (RL) (MS)
- Nieuwe leider nodig (RL)
- Gewoon zelf ergens beginnen; als het aanspreekt groeit het (HK)
- Pak op wat je pad kruist (HK)

Rol jongeren

- Het broeit al; jongeren zullen hun plek opeisen bij de aanpak van de problemen (RL)
- Maar de oplossing niet 'uitbesteden' aan jongeren, jongeren wel meer betrekken (RL)

Offers?

- Minder individuele vrijheid (PV) (JT) (MS)
- Kost geld, maar betaalbaar (JT)
- We zullen wel degelijk welvaart moeten inleveren: groeimodel niet houdbaar. (MS)

Zelf doen?

- Minder vlees eten (JT)
- Lid van een politieke partij worden (JT)

Corona?

- Slechts symptoom (PV)
- Gering probleem in vergelijking met de andere (PV)
- Hoop dat na corona klimaatprobleem echt aangepakt zal worden (JT)

Optimisme?

- Gematigd optimist (PV)
- Met pessimisme schiet jee niks op (JT)
- Optimist, want heet kan (JT)
- Niet in paniek raken, dan doen we domme dingen (PV)
- Sceptisch geworden. Oplossing misschien niet mogelijk zonder grote crisis. (RL)

Vrees?

- Belangrijkste dat we moeten vrezen is dat er niets verandert (PV) (HK)

Inzet?

- Een betere wereld (PV)
- Economie weer inbedden in de samenleving (PV)

Visioen

- Paul Verhaeghe:
“Ik hoop op een economie die opnieuw ingebed wordt in onze samenleving, als middel om een maatschappij zo te ordenen dat een goed leven het doel wordt. Een maatschappij waar we met zijn allen voorrang geven aan duurzaamheid, aan het opvoeden van kinderen en onderwijzen van jongeren, aan het zorg dragen voor zieken en ouderen, aan het doordacht omgaan met onze leefomgeving. Waar de intrinsieke waarde van werken (het plezier bij het maken van iets in combinatie met de beloning die we ervoor krijgen) belangrijker is dan de extrinsieke (promotie en bonussen).”

Barmhartigheid, compassie, mededogen

- Het perfecte antwoord op de groeiende ongelijkheid (PV)
- Kan de verschrikkelijke ratrace beëindigen (PV)
- Barmhartig en rechtvaardig zijn naar de generaties ná ons (JT)
- Barmhartigheid uitbreiden tot alles wat leeft en kan lijden (MS)
- Politiek heeft respect voor een beweging die het opneemt voor mensen die geen stem hebben (HK)
- Barmhartigheid is belangrijk in een samenleving die verhardt (HK)

Burgerdemocratie

- ‘Deliberative’ democratie (beraadslaging) (PV)
- Representatieve groep burgers, beslissen op basis van informatie (PV)
- Positieve experimenten (Frankrijk, Ierland) (PV)
- Groot voordeel: niet gekozen, dus geen verantwoording aan achterban (PV)
- Groot voordeel: van onderaf, dus gedragen (PV)
- Voorwaarde: beslissingen ook daadwerkelijk uitvoeren (PV)
- Voorwaarde: ook stem voor de natuur regelen (MS)

Mogelijke conclusies

- Sterk maken voor burgerdemocratie (PV) (JT)
- Aandacht vragen voor barmhartigheid (HK)(PV)(MS)